

Posudek bakalářské práce: Anna Shalygina

Strategie jednání rusky mluvících studentů na základě podmínek daných zákonem o pobytu cizinců na území ČR

V posuzované bakalářské práci jde o pokus zjistit, jaká je rozmanitost způsobů, jimiž si cizinci přichodí do České republiky zajišťují podmínky k pobytu nezbytné, a to v rámci toho, co jim nabízí a umožňuje aktuální cizinecký zákon. Protože autorka práce sama v průběhu svého studia tyto problémy coby cizinka řešila, vzala si jako výzkumný objekt skupinu sobě podobných jedinců, tedy studentů přicházejících ze zemí, kde mateřtinou je ruština. Teoretická část je velice stručně zpracována na 12 stranách s pomocí literatury, jejíž seznam tvoří 12 položek knižních a několik internetových. Po obecných informacích týkajících se integrace cizinců v nové zemi, jako jsou typy přijetí a statusu cizince, jde dále řeč o legislativě, která upravuje přistěhovaleckou politiku země, a jaké jsou její tendence v období posledních dvou desetiletí. Dále je stručně zhodnocen (slovy I. Gabala) zákon o pobytu cizinců na území ČR. Protože hlavní zájem je soustředěn na strategie jednání směřující k cíli, rozpracovala Anna teorii jednání podle T. Parsonse, koncept racionálního jednání směřujícího k užítku formou sociálních závazků podle Loužka, a teorii jednání W. Thomase na základě naučených zkušenostních schémat.

V praktické části (v rozsahu 22 stran) autorka do výzkumu vybrala 8 mladých lidí – studentů (pět žen a tři muži) a udělala s každým zhruba hodinový polostrukturovaný rozhovor. Rozhovory představují realitu dvou soupeřících protipólů, kde na jedné straně je stát v podobě zákonných opatření, na druhé je student, který ale nemůže v klidu studovat, neboť vždy a všude číhá nebezpečí, že drobná komplikace či studijní stagnace zvrátí status legálního studenta na nelegálního cizince. Centrem zájmu jsou tedy strategie pro získání víza, získání práce a získání zdravotního pojištění.

Hodnocení: Pokud měla být kapitola o teoriích jednání pilířem, o něž se bude autorka opírat při analýze rozhovorů, tak je nedostatečná. Její slabinou je přílišná stručnost, neslouží jako návod k použití, neodkazuje k žádnému dalšímu promýšlení strategií jednání ve výzkumu a ani v rozboru rozhovorů není teorie nijak více využita. Při vší účtě a obdivu k jazykové schopnosti autorky mám podezření, že se v této kapitole, která je náročná na interpretaci literatury, uchýlila k nejjednodušší cestě selektivního opisu, a proto smyslu se dobrat je pro čtenáře obtížné (konkrétně první odstavec na str. 13 je co do smyslu problematický).

Zdá se mi, že problematika této studie je viděna pouze z jednoho hlediska, a to z hlediska cizince. Autorka sice uvádí, že usiluje o reflexi sebe samé, aby předešla předpojatosti, ale někdy jí schopnost reflexe schází. Proč například hodnotí cizinecký zákon jen jako restriktivní vůči cizincům a neposoudí jej z hlediska domácího? Zákon představuje řád země, cizinec jej ale může vnímat jako „buzeraci“. Tato dvě hlediska je nutno nějak tematizovat. Proč autorka nehodnotí těžkou situaci na pracovním trhu pro studenty-cizince, kteří studují zdarma, aby měli usnadněnou finanční situaci, nikoliv aby při tom mohli vydělávat? V celé práci jsem nezaregistrovala jinou pohnutku v jednáních, než je vlastní zisk a prospěch. To není nic tak zvláštního, vždyť je to i otázka náhledu. Přesto ale je zarážející, že jsem nezaznamenala zmínku o vzdělání v jiném smyslu, než pouze jako o nástroji k zajištění pobytu, „jako papír, který můžu ukázat na policii“. Je to tím, že respondenti situaci takto prožívají, nebo je to tím, že autorka opět postrádala reflexi? Nechci tím vyvolávat spor o konkrétních nespravedlnostech, jen mi chybí ta proklamovaná reflexe ze strany autorky.

V celém textu je obrovské množství jazykových chyb, které jsou většinou drobné, takže našťástí nenarušují srozumitelnost. Pro jazykové chyby cizince písíčího česky mám pochopení, ale nechápu, proč si studentka nenechala pro účel závěrečné bakalářské práce udělat pořádnou jazykovou korekturu.

Práci doporučuji k obhajobě, ale pro výše uvedené nedostatky ji navrhuji hodnotit známkou tři.